

Bilaga I

Kultur i ögonhöjd – för, med och av barn och unga, program för barn- och ungdomskultur i Stockholm 2014–2016

Inledning

Detta program är en reviderad version av Kultur i ögonhöjd – för, med och av barn och unga, strategisk plan för barn- och ungdomskultur 2009–2012 (dnr: 005/3894/2008) som kommunfullmäktige 2007 gett kulturnämnden i uppdrag att utarbeta.

Programmet utgår ifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, de nationella kulturpolitiska målen, den nationella ungdomspolitik, läroplanernas mål, Stockholms stads skolplan respektive förskoleplan och Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011–2016.

Programmet är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolag som arbetar med barn och unga. Det innebär att barns fysiska miljö liksom tillgång till kultur och skapande verksamheter i hela staden omfattas. Programmet syftar till att möjliggöra för att alla barn och ungdomar, oavsett förutsättningar och uppväxtvillkor, ska kunna ta del av ett professionellt kulturliv och själva få uttrycka sig, på egen hand och tillsammans med professionella vuxna. Det innebär även att barn och unga har möjlighet att påverka sina kultur- och fritidsaktiviteter och de miljöer de vistas i. Hänsyn ska tas till barns och ungas behov i frågor som rör stadsutveckling.

Arbetsätt och uppföljning

Det är kommunfullmäktige som beslutar om budget för stadens verksamheter liksom om indikatorer och aktiviteter som ska bidra till att uppnå målen för stadens barn- och ungdomskulturpolitik. Varje berörd nämnd och bolagsstyrelse

ska i sina åtaganden väga in programmets mål och årligen följa upp sin verksamhet i respektive verksamhetsberättelse inom ledningssystemet ILS.

Lokala handlingsplaner ska tas fram och vara ett stöd för berörda nämnder och styrelser i det konkreta arbetet med barn- och ungdomskultur. Kulturförvaltningen ska vara en samordnande och stödjande part för att underlätta för kunskapsutveckling i berörda nämnder och bolag.

De nätverk som etablerats under arbetet med den tidigare planen 2009–2012 ska uppdateras för att vara relevanta och samordnas av en lokal facilitator med uppdrag om att bidra till planens implementering lokalt bl.a. i arbetet med att utforma handlingsplaner och för löpande självreflektion på berörd arbetsplats.

Vision 2030

Programmet relaterar även till stadens framtidsdokument Vision 2030 som betonar staden som en medborgarnas stad, en stad som skapas och utvecklas av dem som bor här. Delaktighet och inflytande är ledord och kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en medveten strategi för att utveckla Stockholm till en mångsidig och upplevelserik storstad.

Kultur för, med och av barn och unga

”Kultur är lika viktigt som att andas”

”Kultur är...att vara konstnär...det tänkte jag vara idag...det är jag redan”

”Musik...det är mitt sätt att uttrycka mina känslor och utan det känner jag mig naken, förvirrad – det är mitt liv” (Barns röster ifrån utvärderingen)

Begreppet kultur är enligt dess antropologiska tolkning ett mycket vitt begrepp och kan sägas omfatta alla aspekter av det mänskliga livet. Kultur kan även tolkas som den uppsättning värderingar, traditioner och ritualer ett samhälle har utvecklat för att göra tillvaron begriplig. Vid en tredje tolkning av kultur står de estetiska konstuttrycken i fokus, som bildkonst, litteratur, teater och musik, men även kulturarvet. Barns och ungas kultur befinner sig i centrum för alla dessa tolkningar. Forskningen har myntat ett vidgat kulturbegrepp som även återfinns i titeln till detta program: *Kultur för, med och av barn och unga*. (Centrum för barnkulturforskning Stockholms universitet, Flemming Mouritsen: *Child Culture – Play Culture, Child and Youth Culture*, Odense University, Denmark 1998). Gränserna mellan den offentligt stödda konsten och kulturen, den kommersiella kulturen och ungdomskulturen är inte givna utan sammanflätas i praktiken.

Barnkultur och ungdomskultur

Kultur **för** barn och unga, produceras av vuxna

- den bildande kulturen – ses oftast som kvalitetskultur; estetisk, konstnärlig, pedagogisk och aktiverande
- den marknadsorienterade kulturen – tv, dataspel, leksaker, media

Kultur **med** barn och unga, tillhandahålls av vuxna

- fritidsaktiviteter – kulturskolor, fritidsgårdar, klubbverksamhet, festivaler
- aktiviteter av mer informell karaktär som vuxna och barn utövar tillsammans – lek, spel, folkkultur och traditioner

Barns kultur och ungdomars kultur

Kultur **av** barn och unga, uttryck som ingen vuxen styr över

- barns egna uttryck – deras lekkulturer; lekar, rim, ramsor, skämt och gåtor etc.
- ungas egna uttryck – skapande för sin egen skull eller inom ungas subkulturer – skriva egen musik eller texter, rollspel, internetcommunities, graffiti, parkour

Dessa tre aspekter av barn- och ungdomskultur ska vara den gemensamma utgångspunkten för alla i staden som berörs av programmets mål.

Stadens mål

Inom kulturens domäner förekommer viss verksamhet som omfattas av lagstiftning t.ex. inom kulturarvs- respektive kulturmiljöområdet och biblioteksväsendet. I skollagen regleras alla elevers rätt till skolbibliotek. Förskolans och skolans uppdrag vad gäller barns och ungas rätt till kultur tydliggörs genom föreskrifter i form av läroplaner. Läggs därtill stadens skolplan och förskoleplan. FN:s konvention om barnets rättigheter anger, som ett sammanhållande paragraf, vilka skyldigheter en konventionsstat har gentemot sina unga medborgare. Artiklarna tydliggör barns och ungas rätt till yttrandefrihet, till föreningsfrihet, till att sprida sina tankar bl.a. i konstnärlig form liksom att fritt delta i det konstnärliga livet. Men barnkonventionen slår även fast skyldigheten för konventionsstaterna att främja barns konstnärliga rätt genom att staterna ska uppmuntra själva tillhandahållandet av lämpliga och likvärdiga möjligheter för barns kulturella och konstnärliga verksamhet.

Förskolan

I förskolans uppdrag ingår såväl att utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv. Av läroplanen kan bl.a. utläsas att förskolan ska sträva mot att alla barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama. (Lpfö98 rev 2010)

Grundskolan och gymnasiet

Läroplanen för grundskolan är tydlig vad gäller skolans skyldighet att integrera kulturen i undervisningen. I grundskolans läroplan står att skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet, samt att eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Läroplanerna tydliggör hur samverkan med det externa kulturlivet berikar skolan som lärande miljö liksom betydelsen av att skolan främjar entreprenörskap. I gymnasiets läroplan står bl.a. att det även är skolans ansvar att varje elev som har slutfört ett nationellt program kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje. (Lgr11 och SKOLFS 2011:144)

Programmets mål

Mål I

Alla barn och unga i Stockholm ska ha god och likvärdig tillgång till professionella kulturupplevelser.

Alla barn och unga i Stockholm ska ha goda och likvärdiga möjligheter till eget skapande tillsammans med professionella vuxna och på egna villkor.

Det är en demokratisk rättighet för barn och unga att ta del av och utforska konstnärliga uttryck och kultur i alla dess former. Barn och unga har även behov av kultur i form av eget skapande och som upplevelse för att bygga sin egen identitet. Oavsett stadsdel ska stadens barn och unga erbjudas arenor som ger god tillgång till det professionella kulturlivet liksom möjlighet att skapa tillsammans med kompetenta vuxna som inspiration och stöd. Stadsdelarna ska även erbjuda stöd och verktyg till barns och ungas eget skapande utifrån deras egna villkor och syn på kultur. Utgångspunkten är en bred kultursyn som involverar och erkänner alla barns olika erfarenheter och bakgrund. Likvärdiga möjligheter ska gälla alla barn och unga oavsett kön, funktionsnedsättning, kulturell, etnisk, social, ekonomisk och religiös bakgrund.

Kulturnämnden ansvarar för att staden erbjuder barn och unga ett brett och för dem angeläget kulturutbud liksom möjlighet att utveckla sina skapande förmågor tillsammans med professionella vuxna. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att det inom fritidsverksamhetens ram finns platser, lokaler, personal och verksamhet som möjliggör för barn och unga att möta det professionella kulturlivet och att utöva eget skapande.

Indikatorer

Andel barn och unga som fått uppleva professionell kultur.

Andel barn och unga som upplever sina möten med kulturlivet som angelägna.

Andel föräldrar som är nöjda med det kulturutbud som erbjuds deras barn i förskolan.

Andel barn och unga som upplever att de har goda möjligheter att skapa själva inom sina fritidsverksamheter.

Aktivitet

Utforma handlingsplaner för kulturarbetet för, med och av barn och unga.

Mål 2**Kultur, estetik och eget skapande ska vara en integrerad del i lärandet**

Barn och unga i stadens förskolor, grundskolor och gymnasieskolor ska få uppleva respektive skapa konst och kultur i möte med professionella kulturutövare som en integrerad och kontinuerlig del i vardagen. Kultur och estetiska läroprocesser ingår i skolans kunskaps- och demokratiuppdrag och ska användas för att stödja barnens lärande och utveckling.

Utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna har ett gemensamt uppdrag att skapa strukturer för dialog och samverkan mellan förskolan, grundskolan, gymnasiet och det professionella kulturlivet, bl.a. genom Kulan.

Indikatorer

Andel barn som fått uppleva professionell kultur inom skolans ram.

Andel ungdomar som upplever kulturutbudet i skolan som angeläget.

Andel barn och unga som upplever att de har goda möjligheter att skapa själva.

Aktivitet

Utforma handlingsplaner för kulturarbetet för, av och med barn och unga.

Mål 3**Barn och ungdom ska ha inflytande över och delaktighet i sitt eget kulturliv**

Barn och unga i staden ska ges möjlighet att påverka sina kultur- och fritidsaktiviteter. Att vara delaktiga och utöva inflytande är en del av deras demokratiska rättigheter. Det är i barnens och ungdomarnas vardag; i förskolan, skolan och fritidsverksamheterna som förutsättningarna för delaktighet och inflytande kan skapas. Reell delaktighet innebär att barn och unga tillfrågas och att de får inflytande över de beslut som tas. På så sätt kan barnperspektivet göras tydligt och vuxnas kompetens vad gäller barn och unga växa.

Alla berörda nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att utveckla former för att stärka barns delaktighet och inflytande. Delaktighet och inflytande leder till ökad självkänsla, växande och ansvarstagande.

Indikatorer

Andel barn och unga som upplever att de kan påverka sina kultur- och fritidsaktiviteter.

Andel barn och unga som upplever att det finns ett kulturutbud som passar dem.

Mål 4

Barns och ungdomars behov ska beaktas vad gäller de fysiska miljöer där barn vistas

Barn och unga har rätt att vistas i trygga och kreativa miljöer som är utformade utifrån deras behov bl.a. vad gäller skolan, inom bostadsbebyggelse och förändringar av den offentliga miljön. När stadsutvecklingsprojekt genomförs ska hänsyn tas till barns och ungas behov och arbetet bör utformas i enlighet med de förslag som nätverket Staden i ögonhöjd utformar.

De nämnder och bolag som ingår i arbetsgruppen Staden i ögonhöjd ansvarar var och för sig att främja ett barn- och ungdomsperspektiv vad gäller beslut, planering och resursfördelning som rör de miljöer där barn och unga vistas, såväl ute som inne.

Indikatorer

Antal utförda barnkonsekvensanalyser i dialog med barn och unga.

Synbara resultat av barnkonsekvensanalyserna i slutförda projekt.

Andel barn och unga som upplever stadens rum som trygga och kreativa.

Mål 5

Staden ska stödja ungt kulturentreprenörskap

Ungas ambitioner vad gäller entreprenörskap inom kultur och media ska uppmuntras. Enligt grundskolans och gymnasieskolans läroplaner ska skolan främja entreprenörskap. Att lära sig ett entreprenöriellt tänkande är stärkande för en ung persons identitetsutveckling och ger även kunskap om praktiska tillvägagångssätt. Ungas eget kulturskapande på fritiden kan, som ett komplement till gymnasie- och högskolans undervisning, innebära ett informellt lärande mot en framtida yrkeskarriär. Unga arrangörer och kulturskapare bidrar även till nya former för kommunikation och kreativa uttryck.

Stadens kultur- och fritidsverksamheter har ansvar för att i samverkan med grund- och gymnasieskola, högskola samt näringsliv stimulera ungas entreprenörskap inom kultur och media. Ungas kulturintresse ska prioriteras inom stadens föreningsstöd utifrån ett mångkulturellt och integrerande synsätt. Stadsdelarna ska

erbjuda ungdomar möjlighet till praktik, ferie- och sommarjobb med inriktning på egna kulturprojekt.

Indikatorer

Andel unga som fått del av kulturstöd för unga eller annat föreningsbidrag.

Andel unga som erbjudits praktik och eller sommarjobb inom kultur och media i staden.

Referensdokument

FN:s konvention om barnets rättigheter.

Nationella kulturpolitiska mål.

Nationella ungdomspolitiska mål.

Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2010 (SKOLFS 2011:69).

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

Stockholms skolplan respektive förskoleplan.

Mål som ska uppnås för målgrupperna

Mål/resultat	Indikatorer	Ansvariga
1. Alla barn och unga i Stockholm ska ha god och likvärdig tillgång till professionella kulturupplevelser.	- Andel barn och unga som fått uppleva professionell kultur. - Andel barn och unga som upplever sina möten med kulturlivet som angelägna.	KuN SDN Stadsteatern AB
Alla barn och unga i Stockholm ska ha goda och likvärdiga möjligheter till eget skapande tillsammans med professionella vuxna och på egna villkor.	- Andel barn och unga som upplever att de har goda möjligheter att skapa själva inom sina fritidsverksamheter. - Andel föräldrar som är nöjda med det kulturutbud som erbjuds deras barn i förskolan.	KuN SDN
	Aktivitet	
	Utforma handlingsplaner för sitt kulturarbete för, med och av barn och unga.	KuN SDN Stadsteatern AB
2. Kultur, estetik och eget skapande ska vara en integrerad del i lärandet	- Andel barn och unga som fått uppleva professionell kultur. - Andel ungdomar som upplever kulturutbudet i skolan som angeläget. - Andel barn och unga som upplever att de har goda möjligheter att skapa själva.	SDN UtbN
	Aktivitet	
	Utforma handlingsplaner för sitt kulturarbete för, med och av barn och unga.	SDN UtbN
3. Barn och unga ska ha inflytande över och delaktighet i sitt eget kulturliv	- Andel barn och unga som upplever att de kan påverka sina kultur- och fritidsaktiviteter. - Andel barn och unga som upplever att det finns ett kulturutbud som passar dem.	KuN SDN UtbN
4. Barns och ungdomars behov ska beaktas vad gäller de fysiska miljöer där barn vistas	- Utförda barnkonsekvensanalyser i dialog med barn och unga. - Synbara resultat av barnkonsekvensanalyserna i slutförda projekt. - Andel barn och unga som upplever stadens rum som trygga och kreativa.	ExplN Familjebostäder FaN IdN KuN SbN SISAB Stockholms hem Svenska Bostäder TrN
5. Staden ska stödja ungt kulturentreprenörskap	- Andel unga som fått del av kulturstöd för unga eller annat föreningsbidrag. - Andel unga som erbjudits praktik och eller sommarjobb inom kultur och media i staden.	KuN IdN SDN UtbN